

Når Åse Kleveland føler seg misforstått, tar hun seg en trall på ukulelen. Det har blitt mye ukulele i det siste. FOTO: SCANPIX

Mor Åse

Det går knapt en dag uten at Åse Kleveland lanserer seg selv til toppjobber i kulturlivet. Men begynte hun ikke nettopp som sjef for Rikskonsertene?

JONAS BRÆKKE

– Det er ikke lenge siden du overtok Rikskonsertene. Og så går du ut og lanserer deg selv som kandidat til kringkastingssjef i NRK?

– Nei, jeg kan forsikre deg om at jeg ikke er på jakt sjefsstillingen i NRK. Jeg er nå i full gang med å planlegge en treårig satsing for Rikskonsertene. Og det har jeg tenkt til å gjennomføre med pauker og tromboner.

– Så hvorfor tror alle at du er på vei inn i NRK for full hornmusikk?

– Det var på grunn av en ubetenksom kommentar som falt under et koselig intervju på radioen. Jeg hadde fått opplyst at det ikke er aktuelt å ansette en kringkastingssjef med politisk bakgrunn, og det syntes jeg var feil. Og så var det noen som tolket dette som om jeg gikk rundt med en kringkastingssjef i magen.

– De som mener du er aktuell for den jobben kan jo ikke ha lest utlysningsteksten. Også du, som aldri har jobbet i en mediebedrift?

– Nei, strengt tatt er det riktig. Men jeg har vært leder for Svenska Filminstitutet, og film er jo også et medium.

– Du mente at bakgrunnen som kulturminister kunne blitt brukt mot deg, og at det i så fall hadde vært et yrkesforbud?

– Ja, men nå har NRK heldigvis gått ut og avvist at så er tilfelle. Og det er det god grunn til å juble for.

– Så nå vil du søke?

– Nei, det vil jeg ikke. Jeg vil ta meg en låt på ukulelen som henger her på veggen, i håp om at budskapet som du nå skal formidler kommer klart fram.

– Du var jo ute og snuste på jobben som Operasjef også, men den fikk du heller ikke?

– Nei, jeg har ikke «snust» på den jobben, det er bare journalisters spekulasjoner. Dessuten har jeg ingen erfaring med teatervirksomhet, noe Operasjefen bør ha.

– Og du som er så flink til å synge?

– Ja, men det kan jeg gjøre her på kontoret, og da slipper jeg å treffe den høye A.

– Hva med Melodi Grand Prix? Kanskje det er noe for deg?

– Nei, jeg tror jeg har dekket livskvoten med Grand Prix. På det området har jeg gjort mitt for nasjonen.

– Jeg vet om en gammel mann, en som har levd lenge. Tror du han ville egnet seg som Kringkastingssjef?

– Nei, han er nok for sørgmodig og lettere depressiv til å bli Kringkastingssjef. Vi kan jo ikke ha en NRK-sjef som går rundt i femfjerdedels takt.

– Hvorfor ikke? Det der hørtes jo ut som en treffende beskrivelse av den sittende kringkastingssjefen?

– Nei, he he. I så fall er det bare et utslag av sørlandsdialekten hans.

– Takk for intervjuet. Og takk for mailen som du sendte meg, forresten. Undertegner du alltid med «Blomst, Åse», eller var det bare til meg?

– Nei. Helt det har jeg gjort helt siden jeg var 12 år. Men i disse mailtidene må jeg skrive ordet i stedet for å tegne en blomst. Men det blir kanskje litt kryptisk, hvis man ikke kjenner originalen, da.

jonas.brekke@dagsavisen.no

SURMAGET

Morten Lindberg demonstrerer en av sine SACD-utgivelser – plater som kan spilles i både gammel stereo og ny surround.

Omgitt av lyd

I februar drar produsenten Morten Lindberg til USA for å konkurrere om Grammy-prisen i klassen for surround-lyd. I mellomtiden utvikler han teknikken videre i sitt studio på Skullerud.

GEIR RAKVAAG
ARNE OVE BERGO (FOTO)

For en måned siden ble Morten Lindberg sammen med sin kollega Hans Peter L'Orange nominert til Grammy-prisen i klassen for beste plate med surround-lyd, for «Immortal Nystedt» med koret Ensemble 96. Om en måned drar de til utdelingen i Los Angeles for å konkurrere med legendariske produsentnavn som Alan Parsons og Donald Fagen. I et studio på Skullerud har de spesialisert seg på å lage plater som pakker lytterne inn i lyden.

Surround – lyd fra alle kanter

– ble introdusert som *quadrofo- ni* på 70-tallet. Teknikken ble brukt på spesialutgaver av plater som «Dark Side of The Moon» og «Tubular Bells», men slo aldri an blant publikum, og har lange vært et symbol på glemte fenomen fra gamle dager. Morten Lindberg gir filmbransjen æren for at surround nå kommer til heder og verdighet igjen.

TAKKER FILMBRANSJEN

– Filmer i DVD-formatet har lokket folk til å kjøpe enkle surroundanlegg, som vi kan lage musikk til nå. Mange mener nok at dette er spekulativt, men

det sa de en gang om stereo også, sier Morten Lindberg. En amerikansk platedirektør skal en gang ha avfeid stereo med at det ikke er noen som dusjer med to dusjer samtidig.

NYE MULIGHETER

Morten Lindberg spiller noen av platene sine for oss på det store anlegget i studioet. Han demonstrerer hvordan det arter seg å skru av surround-lyden, og gå tilbake til stereo. De massive høyttalerne låter plutselig som Tivoli-radioen på kjøkkenet vårt. Ikke akkurat dårlig, men litt puslete, liksom.

– Det blir veldig tett i stereo. Med surround får vi plass til flere detaljer. Det gir oss muligheter som vi ikke har i stereo. Men vi må ha et klart fokus, vi skal ikke bruke dette til artige påfunn, som på de første Beatles-platene i stereo på 60-tallet.

«Vi må ha et klart fokus, vi skal ikke bruke dette til artige påfunn, som på de første Beatles-platene i stereo på 60-tallet.»

Morten Lindberg

– Men vi er jo vant til at musikk kommer forfra, som på konserter?

– Når orkesteret sitter på scenen i en halvsirkel vil det være en fantastisk opplevelse å gå på podiet til dirigenten og føle det. Men det hadde blitt dyre billetter. Dette er en luksus du ikke blir tilbudt hos Billettser vice. Det er omstendighetene som har tvunget deg til å sitte på rad 10 i konserthuset. Men hvorfor er det gitt at å sitte i salen gir den største opplevelsen? Komponisten har tenkt annerledes enn et så skarpt skille mellom orkester og publikum. Surround er et verktøy for å forsterke opplevelsen. Den skal være fysisk, noe som setter seg i kroppen.

DIRE STRAITS OG PINK FLOYD

Lindberg Lyd jobber mest med klassisk musikk og folkemusikk. Har surround også et potensial for populærmusikk?

– Ja, men ikke med den samme tankegangen som før gjennom hele

prosessen, for så å tenke surround i den siste miksen. De må tenke på mulighetene helt fra låtene blir laget. Hva synes du for eksempel om dette, spør Lindberg, og spiller litt fra plata som vant Grammy-prisen i «deres» klasse i fjor – en surround-miks av «Brothers In Arms» av Dire Straits.

– Her er det tenkt surround hele veien, sier han.

Han setter også på Pink Floyds «Dark Side Of The Moon» – som mange fikk høre presentert med levende surroundlyd på konserter med Roger Waters i fjor. Surroundversjonen av albumet er produsert av Alan Parsons, som er nominert til den samme Grammy-prisen som Morten Lindberg i år.

– Jeg gleder meg til å treffe ham i Los Angeles, og spørre om hva som er forandret fra den første quadrofoni-miksen, sier Lindberg.

– Surround kan brukes både til å utvide formatet på musikken, og til

å utvide klangen i rommet. Mange tror at dette handler om innspilling av massiv musikk, men den kan ha vel så mye å si for opplevelsen av et flygel, legger Morten Lindberg til. Og får støtte fra pianisten Wolfgang Plagge, som har kommet inn i studio, og som sverger til denne måten å spille inn musikk på.

NORSK ORD

– Stereo er like voluminøst som et A4-ark. Da blir det kjedelig. Når man får fylt rommet kan man begynne å leve igjen. Før surround fikk jeg magesår, påstår han.

Til slutt kaster de to fram et problem rundt den nye teknikken som de ikke har klart å løse:

– Hva er det beste norske ordet for surround? *Kringkasting*, spør Wolfgang Plagge spøkefullt.

– Får vi noen vettuge forslag skal vi gjøre vårt for å introdusere det, lover Morten Lindberg.

geir.rakvaag@dagsavisen.no

Kvalifisert kritikk

Publikum stoler ikke lenger på anmelderne, men lytter heller til hverandres innlegg på private blogger og debattsider på nettet. Derfor trenger man ikke lenger kritikken, antydet Danmark Radios-sjefen Kenneth Plummer denne uka.

TROND HAUGEN

Leder i Norsk kritikerlag og litteraturkritiker i Dagsavisen

KOMMENTAR

Ingenting får skandinaviske kritikerne til å holde pusten så lenge som når sentrale mediepersoner rykker ut og erklærer at tiden er løpt fra den klassiske film-, kunst- eller bokanmelderen. Nylig var det Danmark Radios generaldirektør Kenneth Plummer som trakk de intellektuelle konsekvensene av en ny medievirkelighet i et intervju i den danske avisa Politiken.

Plummer har selvfølgelig rett. Dersom kritikken ikke spiller noen rolle, så spiller den ingen rolle. Selger den ikke, så selger den ikke. Det sier seg selv. Argumentet hans er ikke noe annet enn en systematisk konklusjon på avisenes, etermedienes og kulturredaksjonenes nedprioritering av den argumenterende kritikken (jf. Cecilie Lunds rapport *Kritikkens rom – rom for kritikk?*). Han har rett; og kritikerne holder pusten.

Så kunne man kanskje innvende at det tross alt må være i kulturens og pressestøttens interesse at aviser, etermedier og kulturredaksjonene opprettholder en viss ansvarlig, redelig og offentlig arena for samtalen om samtidas kunstneriske uttrykk. Først i det øyeblikket noen ytrer seg og argumenterer rundt filmen, kunsten, musikken, teateret, dansen og litteraturen som uttrykk i et offentlig rom, kunne man si, skaper man samtaler som går ut over rammene for den private eller institusjonslojale samtalen.

«I mellomtiden må den klassiske kritikeren trekke pusten og skjerpe seg.»

En samtale som er åpen for alle. Kritikerne er ikke noe annet enn en person som øver seg i profesjonell, ansvarlig tale. Kritikerne skriver under en redaktør. Redaktøren bestemmer. Og er uavhengig av eieren.

I den moderne medievirkeligheten er ikke dette lenger noen selvfølge. Det er derfor kritikerne holder pusten. Oppblomstringen av nettstedsskrifter, private og/eller halvoffentlige nettsteder og litteraturblogger – som av og til holder høyt nivå med tanke på kunnskap, argumentasjon og debattertemperatur – lar seg lese nettopp som symptom på fraværet av en seriøs og aggressiv satsing i de offentlige mediene. Når den kvalifiserte kritikeren opplever at det man mener er viktig blir møtt med skuldertrekk eller beskjeder om å kutte ned og forenkle, så er det deilig å kunne boltre seg fritt i uredigerte privatmedier i opphøyde, jålete samtaler med likemenn og likekvinner. I gamle dager skrev man brev. I går klagde man på kafé. I dag blogger man.

Plummer er ikke dum, men han og mediene satser feil dersom de nedprioriterer den kvalifiserte kritikken. Om to år er folk så lei av for-dummende formidling og dagens overflatiske opplevelseskultur at de kommer til å stønne i vellyst over kritikernes kunnskap, klokskap og varme.

I mellomtiden må den klassiske kritikeren trekke pusten og skjerpe seg. Ingenting er så kjedelig som en kjedelig kritiker.

kultur@dagsavisen.no